

บทที่ 3

การเปิดเผยข้อมูล

บทนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล สรุปผลการศึกษา การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธุรกิจใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยึดหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลจากมาตรฐานการบัญชีของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เป็นแนวทางวิเคราะห์

แนวคิดการเปิดเผยข้อมูล

งบการเงินเป็นผลมาจากการจัดทำบัญชี ซึ่งจะเป็นแหล่งข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของกิจการ เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินมีมากมายหลายกลุ่ม เช่น ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ นักลงทุน เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคู่แข่ง เป็นต้น จึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานการนำเสนองบการเงินและการเปิดเผยข้อมูล

งบดุล เป็นงบการเงินที่รายงานเกี่ยวกับการจัดแบ่งหมวดหมู่และจำนวนเงินของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน การนำเสนอข้อมูลจะแสดง ณ วันใดวันหนึ่ง รูปแบบการแสดงงบดุลจะแยกเป็นหมวดสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน การเรียงลำดับเน้นสภาพคล่อง (While, Sondhi and Fried, 1994:13)

งบกำไรขาดทุน เป็นงบการเงินที่รายงานเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการ งบกำไร

ซึ่งควบคุมเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ (While, Sondhi and Fried, 1994:20-21)

การศึกษาบัญชีของประเทศไทยนั้น นักศึกษาจะเรียนรู้แนวคิดและหลักการบัญชีตามแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดตั้งสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เมื่อ 24 พฤษภาคม 2518 สมาคมนีได้เปลี่ยนมาจากสมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2491 (สมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย, 2534:40) สมาคมดังกล่าวมีหน้าที่จัดทำมาตรฐานการบัญชี ซึ่งในช่วงแรกของการจัดทำมาตรฐานการบัญชีได้ปรับปรุงและดัดแปลงมาจาก GAAP (General Accepted Accounting Principles) แต่ในช่วงหลังสมาคมยึดแนวทางของ IAS (International Accounting Standard) มาตรฐานการบัญชีมีทั้งหมด 31 ฉบับ

ตารางที่ 3-1 : มาตรฐานการบัญชีที่จัดทำโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

ชื่อมาตรฐานการบัญชี	วันที่ปฏิบัติ
ฉบับที่ 1 ข้อสมมติขั้นพื้นฐานของการบัญชี	1 กันยายน 2522
2 นโยบายการบัญชี	1 กันยายน 2522
3 รายการพิเศษ	1 กันยายน 2522
4 การเปลี่ยนแปลงทางบัญชี	1 กันยายน 2522
5 กำไรต่อหุ้น	1 กันยายน 2522
6 การรับรู้รายได้	1 มกราคม 2529
7 การบัญชีเกี่ยวกับการเช่าซื้อ-ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ	28 กุมภาพันธ์ 2530
8 การบัญชีสำหรับงานก่อสร้างตามสัญญา	1 มกราคม 2531
9 การบัญชีสำหรับที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	1 มกราคม 2532
10 การบัญชีค่าเสื่อมราคา	1 กรกฎาคม 2531
11 หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ	1 กรกฎาคม 2532
12 การบัญชีสำหรับหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด	1 กรกฎาคม 2532
13 การเปิดเผยข้อมูลของกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	1 กรกฎาคม 2532
14 การบัญชีสำหรับการวิจัยและพัฒนา	1 มกราคม 2533
15 การตั้งต้นทุนการกู้ยืมเป็นราคาทุนของทรัพย์สิน	1 มกราคม 2533

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ชื่อมาตรฐานการบัญชี	วันที่ปฏิบัติ
ฉบับที่ 16 สินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน	1 มกราคม 2533
17 การบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน	31 ธันวาคม 2534
18 การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วม	31 ธันวาคม 2534
19 งบการเงินรวม	31 ธันวาคม 2534
20 การบัญชีสำหรับการรวมกิจการ	31 ธันวาคม 2534
21 เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังและเหตุการณ์ภายหลังวันที่ ในงบการเงิน	31 ธันวาคม 2534
22 สินค้าคงเหลือ	31 ธันวาคม 2534
23 ข้อมูลที่ควรเปิดเผยในงบการเงิน	1 มกราคม 2535
24 การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน	1 มกราคม 2537
25 งบกระแสเงินสด	1 มกราคม 2537
26 การรับรู้รายได้สำหรับธุรกิจสังหาริมทรัพย์	1 เมษายน 2537
27 การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธนาคารและสถาบันการเงินที่ คล้ายคลึงกัน	1 มกราคม 2538
28 การบัญชีสำหรับหนี้แปลงสภาพและหนี้ที่ออกพร้อมใบสำคัญ แสดงสิทธิซื้อหุ้น	29 สิงหาคม 2537
29 การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว	1 มกราคม 2539 (บริษัทมหาชน)
	1 มกราคม 2542 (กิจการอื่น)
30 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศ	1 มกราคม 2540
31 สินค้าคงเหลือฉบับปรับปรุงใหม่	1 มกราคม 2540

มาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับจะกล่าวถึงแนวทางการเปิดเผยข้อมูล คณะผู้วิจัยนำ
แนวทางดังกล่าวมาเป็นหลักเกณฑ์การวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลของงบการเงินของธุรกิจ
ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวทางการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน

คณะผู้วิจัยเลือกมาตรฐานการบัญชีบางฉบับมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับนั้นๆ มีความสอดคล้องกับธุรกิจที่สุ่มตัวอย่าง ส่วนมาตรฐานการบัญชีที่ไม่สอดคล้องจะไม่นำมาวิเคราะห์ มาตรฐานดังกล่าวคือ

ฉบับที่ 7 การบัญชีเกี่ยวกับการเข้าซื้อ-ทางด้านผู้ให้เข้าซื้อ

8 การบัญชีสำหรับงานก่อสร้างตามสัญญา

13 การเปิดเผยข้อมูลของกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

14 การบัญชีสำหรับการวิจัยและพัฒนา

15 การตั้งต้นทุนการกู้ยืมเป็นราคาทุนของทรัพย์สิน

18 การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วม

19 งบการเงินรวม

20 การบัญชีสำหรับการรวมกิจการ

24 การเสนอข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงาน

25 งบกระแสเงินสด

26 การรับรู้รายได้สำหรับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

27 การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธนาคารและสถาบันการเงินที่

คล้ายคลึงกัน

28 การบัญชีสำหรับหนี้แปลงสภาพ และหนี้ที่ออกพร้อมใบสำคัญแสดงสิทธิ
ซื้อหุ้น

มาตรฐานการบัญชีทั้งหมด 31 ฉบับ คณะผู้วิจัยจะให้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ 16 ฉบับ เนื่องจากสามารถนำมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวมาปรับใช้ได้ ส่วนอีก 15 ฉบับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นมาตรฐานการบัญชีที่เฉพาะเจาะจงกับธุรกิจบางประเภทจึงไม่นำมาใช้ การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องการเปิดเผยข้อมูลงบการเงินของธุรกิจ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จำนวนตัวอย่างงบการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน ใช้กลุ่มข้อมูลงบการเงิน 307 ตัวอย่าง โดยเน้นอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม รายการที่ปรากฏในงบการเงิน 307 ตัวอย่าง ยังคงมีความแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละเรื่องมีจำนวนไม่เท่ากัน คณะผู้วิจัยสรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตามตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 : จำนวนตัวอย่างงบการเงินที่ใช้วิเคราะห์ (หน่วย : ราย)

มาตรฐานการบัญชี	จำนวนงบการเงินที่ใช้
ฉบับที่ 1 ข้อสมมติฐานทางการบัญชี	307
2 นโยบายการบัญชี	307
3 รายการพิเศษ	6
4 การเปลี่ยนแปลงทางบัญชี	2
5 กำไรต่อหุ้น	161
6 การรับรู้รายได้	74
9 การบัญชีสำหรับที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	307
10 การบัญชีค่าเสื่อมราคา	307
11 หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ	307
12 การบัญชีหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด	3
13 การเปิดเผยข้อมูลของกิจการที่เกี่ยวข้อง	30
16 สินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน	307
17 การบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน	24
21 เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้าและเหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงิน	13
22 สินค้าคงเหลือ	307

ผลการศึกษาการเปิดเผยข้อมูล

จากการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลตามที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับในภาพรวมสามารถสรุปผลได้ดังนี้